

Ingjerd Schou

Publisert med forbehold om endringer under fremførelsen.

«Voksne undervurderer barns meninger og forstår ikke verdien av at vi er med å bestemme»

Dette sa et av de mange barn som var med på å utvikle Europarådets 'Child Participation Assessment Tool'

'Child Participation Assessment Tool' er et verktøy som skal hjelpe Europarådets medlemsland å måle og vurdere hvordan de lykkes med å involvere barn i beslutningsprosesser som angår dem selv. Det er nytt og det testes ut i utvalgte land i disse dager.

Det viser seg nemlig at dette ikke er så lett for mange av medlemslandene. Kanskje ikke overaskende – og det er vel heller ikke uten grunn at vi selv har valgt barnekonvensjonens artikkel 12 som tema når vi feirer konvensjonens 25 årsjubileum.

Selv om vi har kommet langt i forhold til mange av Europarådets 47 medlemsland, så har vi også våre utfordringer når det gjelder å involvere barn i beslutninger som angår dem selv.

Det som er lettere, er å ta barns situasjon og velferd opp til diskusjon, sette det på agendaen og forslå løsninger og tiltak.

Jeg leder Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentarikerforsamling, og der har vi nesten alltid spørsmål relatert til barns situasjon og behov på agendaen. Bare det siste året har vi diskutert kvalitet i barns utdanning, den sårbare situasjonen for barn på flukt og barnefattigdom.

Dette er viktig. Å beskytte barna er å legge til rette for vår fremtid. At vi diskuterer det i parlamentarikerforsamlingen bidrar til å holde barns behov på agendaen også i nasjonalforsamlingene i Europarådets medlemsland.

Men det bidrar ikke til å styrke barns rett til deltakelse i beslutninger som angår dem selv.

Siden midten av 2000-tallet har Europarådet jobbet for å kartlegge hvordan barns rettigheter håndheves og beskyttes i medlemslandene. Ambisjon er å være en katalysator for implementeringen av FNs barnekonvensjon i medlemslandene. Dette jobber de for gjennom dedikerte program og strategier for barns rettigheter.

Barns rett til deltakelse i beslutninger som angår dem selv, er et av fire strategiske hovedmål i organisasjonens Strategi for barns rettigheter for perioden 2012-2015.

Strategien har avdekket flere utfordringer for medlemslandene i forhold til implementering av artikkel 12.

En av disse er behovet for en mer velutviklet kultur for barns deltakelse. Dvs. en kultur der barna blir sett på som fulle individ med individuelle rettigheter og rett til å delta i et demokratisk samfunn.

Forståelsen og anerkjennelsen av barns rett til å delta er økende. Det er mange gode eksempler på at barn blir tatt med på høringer og i beslutninger. Utfordringen i Norge og i Europa generelt, ligger i at det likevel ofte dreier seg om enkeltstående tiltak av symbolsk karakter. At barn deltar og blir hørt er ennå ikke normalen. Det er fremdeles mer unntaket og ikke regelen.

Europarådet bemerker videre at i tilfeller der barn blir hørt, mangler det ofte tilbakemeldinger. Barna får ikke informasjon om den beslutningen som har blitt tatt, hvorfor ble den som den ble og hvordan deres mening påvirket den endelige beslutningen. Det er altså liten grad av ansvarlig forvaltning av barnas stemme. Det kan synes som om motivasjonen for å involvere barna i en beslutningsprosess ikke er å høre barnas mening for å få en best mulig beslutning, men å krysse av på en sjekkliste, eller at man skal være snill med barna.

Det dreier seg ikke om å være snill mot barn, det dreier seg om gjennomføring av et juridisk bindende prinsipp i barnekonvensjonen som Norge har signert og ratifisert

En tredje utfordring peker på resultatet av barns deltakelse. Får deres stemme og mening noen reell innflytelse eller konsekvenser?

I dag er det lite kunnskap om akkurat dette og vi har ingen god måte å måle på. Klarer vi å måle hva barns deltakelse betyr for beslutningene, så klarer vi også å skille mellom reelle tiltak og mer enkeltstående symboltiltak. Det er viktig at barns deltakelse er reell og ikke symbolsk.

Til slutt understreker Europarådet at barna også må gjøres i stand til å ytre sine meninger. De må få opplæring i sine rettigheter og kunnskap om hvordan delta. De må få kjennskap til hvilke organer og kanaler de kan snakke gjennom og hvilken hjelp de kan få til å la sin stemme bli hørt. Å stå opp for seg selv og sine rettigheter er ikke noe en bare kan. Det må læres.

Det er et komplisert sett av utfordringer vi står ovenfor når det gjelder barnekonvensjonens artikkel 12. Jeg har bare pekt på de mest overordnende funnene i Europarådets arbeid så langt. Oppsummert

kan en si at det er etablert gode standarder for barns deltakelse, men at det vanskeligste, reel implementering av disse standardene gjenstår.

Arbeidet framover bør derfor se på hvordan vi kan bygge en bro fra gode standarder og regelverk til god gjennomføring.

Dette er ikke enkelt. Men et steg i riktig retning vil være å lytte til det barnet jeg siterte innledningsvis – som sier at vi undervurderer deres meninger og ikke helt forstår verdien av at de er med og bestemmer.

Jeg tror dessverre at barnet har rett. Vi må begynne å se verdien av at de er med og bestemmer i spørsmål som angår dem selv.